

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Dějepis 6. třída

Demokraté na ZŠ GENPOR. FR.
PEŘINY

reg. č.

CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001409

Obsah

1. Vazba na ŠVP.....	3
1.1 Současný stav	5
1.2 Inovace	7
2. Učební osnovy.....	8
3. Výukové materiály	10
3. 1. Nadnárodní společenství – Evropská unie	Chyba! Záložka není definována.
3.1 Politické zřízení v řeckých městských státech	11
3.2 Starověké Athény – politické zřízení.....	15
3.3 Perikles.....	20
3.4 Dopis malého Spartána.....	25
3.5 Otroctví ve starověkém Řecku.....	28
3.6. Athény a Sparta.....	30
4. Zdroje.....	32

1. Vazba na ŠVP

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Všechna průřezová témata mají jednotné zpracování. Obsahují **charakteristiku průřezového tématu**, kde je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu v základním vzdělávání. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a **přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka** jak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností, tak v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je rozpracován do **tematických okruhů** (v textu tučným písmem). Každý tematický okruh obsahuje nabídku **témat** (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Realizace průřezových témat má nezastupitelné místo při vzdělávání všech žáků a zvláště pak žáků, u kterých je upravován obsah a výstupy ze vzdělávání od 3. stupně podpůrných opatření. Průřezová témata obsahují silný výchovný aspekt a napomáhají osobnostnímu a charakterovému rozvoji těchto žáků, vytvářejí prostor pro utváření jejich postojů a hodnotového systému. Proto bude i při výuce těchto žáků kladen důraz především na kultivaci jejich postojů a hodnotových orientací. Nároky kladené na utváření vědomostí a dovedností těchto žáků budou vždy plně respektovat jejich individuální možnosti. **Tematické okruhy průřezových témat** procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Multikulturní výchova (MKV)

Environmentální výchova

Mediální výchova

1.1 Současný stav

Výchova demokratického občana

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma výchova demokratického občana má mezioborový a multikulturní charakter. Ve vzdělávání představuje zejména syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti. V rámci pojetí v naší škole představuje zejména rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností, porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů. V našem pojetí tedy chceme zejména rozvíjet občanskou gramotnost. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společnosti, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii i naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Výchova demokratického občana se prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě, vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot, jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

1.2 Inovace

Při realizaci tematických okruhů vycházíme z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů se vztahují k životní zkušenosti žáků. Všechny tematické okruhy výchovy demokratického občana budou zachovány.

Občanská společnost a škola – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy – žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci.

Občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů).

Formy participace občanů v politickém životě – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti.

Část C Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání MŠMT Praha 2013, 2016

2. Vazba na ŠVP – učivo/výstupy:

Vyučovací předmět: **Dějepis**
Ročník: **6.**

<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojí si práci s časovou přímkou - osvojí si základní periodizaci dějin - dokáže pracovat s pojmy prostor a čas - uvede konkrétní příklady zdrojů informací o minulosti - pojmenuje instituce, kde jsou shromažďovány <ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kultura <ul style="list-style-type: none"> - objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam kovů pro rozvoj řemesel <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady archeologických kultur na našem území <ul style="list-style-type: none"> - pochopí souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem starověkých států - seznámí se s podstatou společenského uspořádání - seznámí se s projevy náboženských představ <ul style="list-style-type: none"> - pochopí podstatu antické demokracie - chápe přínos řecké civilizace pro rozvoj evropské kultury - uvědomuje si vlastní a občanskou identitu a nutnost respektovat identitu druhých - uvědomí si prolínání kulturních vlivů 	<p><u>Úvod do učiva dějepisu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam zkoumání dějin - získávání informací o dějinách - historické prameny <p><u>Pravěk</u></p> <p><u>Starší doba kamenná</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - způsob života jednotlivých vývojových typů člověka <p><u>Mladší doba kamenná</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - způsob života a obživy počátky řemesel <p>-</p> <p><u>Člověk poznává kovy</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bronz - železo - rozvoj řemesel a obchodu - zánik rodové společnosti <p><u>Naše země v období pravěku</u></p> <p><u>Starověk</u></p> <p><u>Země úrodného půlměsíce a starověkého východu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteristické rysy oblastí - vývoj společnosti - náboženské představy - počátek písmo a kultury - přínos starověkých civilizací <p><u>Řecko</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kořeny řecké civilizace - archaické a klasické období - řecká vzdělanost a umění - Makedonie 	<p>OSV: Rozvoj schopností poznávání Kreativita - projekt Poznávání lidí - projekt Kooperace a kompetice</p> <p>EV: Základní podmínky života</p> <p>EGS: Jsme Evropané</p> <p>Mezipředmětové vztahy: Z, Vv, Čj</p> <p>EV: Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředím MKV: Lidské vztahy Multikulturalita VDO: Demokracie despocie, tyranie Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování</p>	<p>archivy, muzea, knihovny v regionu</p>
---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - učí se chápat formy státní moci - uvědomí si význam křesťanství pro vznik raně feud. států 	<p><u>Řím</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - doba královská - období republiky 		
---	--	--	--

Výstup	Učivo	Průřez. témata, mezipředmětové vztahy, projekty, kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - získá představu o životě a jednání osobností a společenských skupin - popíše s pomocí mapy územní rozsah římské říše - dokáže porovnat barbarské civilizace se světem antiky - uvědomí si rozdílný vývoj v různých částech Evropy - osvojí si periodizaci středověku - seznámí se s uspořádáním společnosti raně feudálního státu, formování národních států - učí se chápat úlohu křesťanství a víry - uvědomí si obohacení Evropy kulturními podněty Orientu - seznámí se se státopornou úlohou panovnických dynastií - uvědomí si duchovní odkaz patronů českých zemí - učí se charakteristice dobového životního stylu z hlediska sociálního 	<ul style="list-style-type: none"> - císařství - počátky křesťanství - římská kultura, věda a umění - rozpad římské říše - naše země v době římské <p><u>Středověk</u></p> <p><u>Raný středověk</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nový etnický obraz Evropy - byzantská, arabská a franská říše - první státní útvary na našem území - formování prvních stát. celků v Evropě - boj mezi mocí světskou a církevní - křížové výpravy - románská kultura a životní styl raného středověku 	<p>Mezipředmětové vztahy: Z, Vv, Čj</p> <p>VDO: Občan, občanská společnost a stát</p> <p>OSV: Mezilidské vztahy</p> <p>Mezipředmětové vztahy: Vv, Čj, Ov, Vv</p>	

3. Výukové materiály

Předložený materiál tvoří pracovní listy, které je možné využít jako doplněk učiva starověkého Řecka, a to buď jako samostatná práce žáka nebo práce ve dvojicích či práce skupinová. Základem těchto materiálů je práce s textem (včetně práce s historickým dokumentem) a obrazovým materiálem.

Cílem práce s textem je schopnost čtení s porozuměním, rozvíjení komunikativních dovedností a kritické zhodnocení textu. Podstata práce s textem spočívá ve zpracovávání textových informací, které si žák osvojuje či fixuje. Texty jsou voleny tak, aby žáky motivovaly a inspirovaly k dalšímu bádání či dotazování. Skrze dané texty, respektive porozumění jim, žák řeší úkoly. V celém procesu práce textem žák využívá myšlenkové operace jako vnímání, zapamatování, představivost, fantazii a myšlení a zároveň se projevují jeho emoce, které proces také ovlivňují. Žák rozvíjí svou čtenářskou dovednost.

Práce s obrazovým materiálem je založena na obrázku, který zobrazuje či vystihuje učivo, které učitel chce žákovi předat. Obrázek je volen tak, aby v žákovi vyvolal vnímání, pozorování a podněcoval jej k myšlení a aby sloužil k lepšímu pochopení učiva. Žák by měl být schopen vyčíst řadu věcí, obrázek tedy slouží jako nositel faktických informací, která se žák učí pozorovat a zpracovat.

Organizační formy a metody práce: Pracovní listy mohou být použity jako práce na celou vyučovací hodinu či jen její část, podle potřeb vyučujícího. Žáci mohou pracovat samostatně, ve dvojicích nebo ve skupinách.

Pomůcky: psací potřeby, pracovní listy

Cíl: oživení a doplnění výuky dějepisu

Motivace: pracovní listy jsou vytvořeny tak, aby měly motivační charakter a prohloubily vztah žáků k předmětu a k dané problematice. Jejich cílem je získat zájem žáků o probíranou látku a vzbudit jejich aktivní pozornost.

3.1. Politické zřízení v řeckých městských státech

Demokracii dnes v západním světě bereme jako samozřejmost. Nebyla s námi však na světě vždy. Že demokracie má svůj původ v antickém Řecku, můžeme rozpoznat již z názvu samotného. Slovo demokracie je složeno z *demos* - výrazu pro lid a *kratos* označení pro vládu, tedy vláda lidu.

Řecko nebylo jednotným státem, ale bylo tvořeno tzv. poli neboli-městskými státy. Polis měla různé druhy státního zřízení – tyranida (vláda jednoho), oligarchie (vláda několika), aristokracie (vláda šlechty) nebo demokracie (vláda lidu). Jedna polis často zažila během svého historického vývoje většinu státních zřízení. Nejdůležitější částí polis byli její občané. Plnoprávní občané pocházeli z řad svobodných občanů, mezi které patřili řemeslníci, obchodníci a zemědělci. Občanem se mohl stát pouze muž po dosažení plnoletosti, jehož rodiče byli rovněž občany. S jeho společenským postavením byla svázána práva a povinnosti. Práva plnoprávního občana: účast na sněmu, hlasování o zákonech, volba úředníků, možnost kandidatury do úřadu, vedení soudní pře, vlastnictví půdy a nemovitostí na území polis. Povinnosti plnoprávního občana pak byly: opatření zbroje, účast v armádě polis, finanční podpora polis a jejího kulturního života. Občanů bylo v polis samozřejmě nejméně. Mezi další obyvatele patřily ženy a děti, kteří se však nemohli účastnit politického života polis. Cizinci tvořili podstatnou část obyvatelstva, ale většina občanských práv jim byla odepřena. Na nejnižším žebříčku společnosti byli otroci, kteří neměli žádná práva a byli soukromým vlastnictvím občana. Otrokem se mohl stát člověk, který měl dluhy, který byl válečným zajatcem nebo se jako otrok již narodil. Polis většinou řídili volení úředníci, nejvyšší úřady zastávali nejbohatší občané - příslušníci aristokracie

http://intranet.gymroznov.cz/webdl/opvk/4MZ%20-%206.sada%20-%20D%20-%20Starov%C4%9Bk/pdf/VY_32_INOVACE_D1r0210.pdf

<https://www.memento-historia.cz/clanek/65/vznik-a-pocatky-demokracie-v-antickem-recku>

1. přečti si text a na základě informací, které se dozvíš, doplň tabulku.

1 - otrok | 2 - občan (řemeslník, obchodník, zemědělec) | 3 - občan (úředník) | 4 - aristokrat | 5 - cizinec

Přistěhoval jsem se z jiného státu, nemám tedy v Řecku žádná práva a nemohu volit. Jsem

Vyrábím zboží, obchoduji s ním nebo se starám o úrodu. Mám všechna práva, mohu vlastnit majetek a mohu volit zástupce města a být sám zvolen, zároveň však je mou povinností státu pomáhat. Jsem

Podílím se na správě státu a na rozhodování o něm, mám všechna práva a jsem volen ostatními obyvateli. Jsem

Nemám žádná práva, mou povinností je poslouchat příkazy svého pána, nemohu sám o sobě rozhodovat. Můj život není lehký. Jsem

Vlastním velký majetek a mám dostatek peněz, patřím mezi nejbohatší lidi ve státě. Mám všechna práva a zastávám nejvyšší funkce. Jsem

Obr. č. 1

Řešení:

1 - otrok | 2 - občan (řemeslník, obchodník, zemědělec) | 3 - občan (úředník) | 4 - aristokrat | 5 - cizinec

Přistěhoval jsem se z jiného státu, nemám tedy v Řecku žádná práva a nemohu volit. Jsem **CIZINEC**

Vyrábím zboží, obchoduji s ním nebo se starám o úrodu. Mám všechna práva, mohu vlastnit majetek a mohu volit zástupce města a být sám zvolen, zároveň však je mou povinností státu pomáhat. Jsem **ŘEMESLNÍK, OBCHODNÍK, ZEMĚDĚLEC**

Podílím se na správě státu a na rozhodování o něm, mám všechna práva a jsem volen ostatními obyvateli. Jsem **ÚŘEDNÍK**

Nemám žádná práva, mou povinností je poslouchat příkazy svého pána, nemohu sám o sobě rozhodovat. Můj život není lehký. Jsem **OTROK**

Vlastním velký majetek a mám dostatek peněz, patřím mezi nejbohatší lidi ve státě. Mám všechna práva a zastávám nejvyšší funkce. Jsem **ARISTOKRAT**

Obr. č. 2

2. Vypiš z textu:

Práva občanů
Povinnosti občanů

Řešení:

Práva občanů účast na sněmu, hlasování o zákonech, volba úředníků, možnost kandidatury do úřadu, vedení soudní pře, vlastnictví půdy a nemovitostí na území polis
Povinnosti občanů opatření zbroje, účast v armádě polis, finanční podpora polis a jejího kulturního života

3. Vylušti a spoj co patří k sobě:

OKRDEMACIE

vláda šlechty

STOKARIRACIE

vláda několika

GAROLICHIE

vláda jednoho

ANIDATYR

vláda lidu

Řešení:

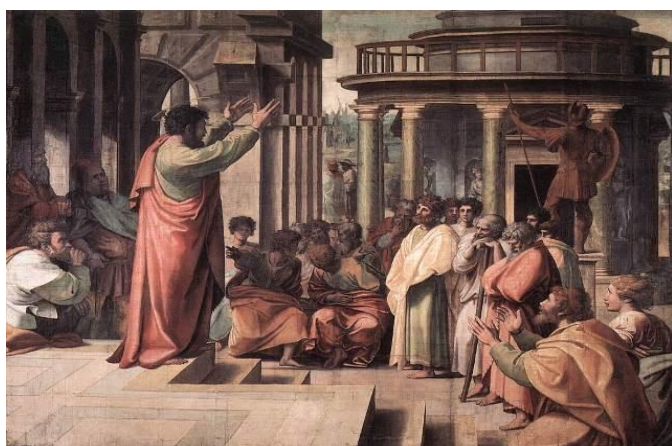
DEMOKRACIE vláda lidu

ARISTOKRACIE vláda šlechty

OLIGARCHIE vláda několika

TYRANIDA vláda jednoho

3.2 Starověké Athény – politické zřízení

Obr. č. 3

Jednou ze složek řecké společnosti, podílející se na jejím harmonickém rozvoji, byla politika. V Athénách za Perikla byla státním zřízením demokracie, i když trochu jiná než jaká je dnes.

Na vládě se podíleli plnoprávní athénští občané, kteří společně tvořili tzv. lidový sněm. V Athénách byli považováni za občany s politickými právy svobodní muži, kteří dosáhli věku 20 let a jejichž oba svobodní rodiče pocházeli z Athén. Na rozdíl od dnešních představ o demokracii se ovšem veřejného života a hlasování ve shromážděních nemohly účastnit ženy, závislé osoby a otroci ani přistěhovalci. Celkem se tak dle odhadů mohlo aktivně zapojit maximálně 20 % obyvatel.

V Athénách byla tzv. přímá demokracie, rozhodnutí se přijímala přímo na lidovém sněmu. (nepřímá demokracie – lidé volí své zástupce a ti za ně rozhodují o politických záležitostech). Lidový sněm se nescházel pravidelně, ale den a hodina setkání byly vždy oznámeny čtyři dny předem, aby měl každý možnost se na něj připravit a vyhradit si mnohdy i celý den na řešení společných státních záležitostí. Ačkoli měl sněm některé pravomoci, nemohl rozhodovat o zásadních otázkách. Jedním z aktů, který spadal pod pravomoci lidového sněmu, byl ostrakismus – nebo-li střepinový soud. Jednalo se o zvláštní druh soudu, při němž každý člen sněmu dostal střepinu z antické amfory a na ni musel napsat jméno člověka, o kterém si myslel, že nejvíce škodí nebo může uškodit Athénám. Poté se střepiny sečetly a ten, jehož jméno se nejčastěji opakovalo, musel na deset let opustit Athény, což byl velký trest pro každého Athéňana, neboť všichni se cítili být skutečnými občany a byli hrdí na město, v němž žili. Důležitější úlohu než lidový sněm hrála v athénské demokracii Rada pěti set, do které byli vybíráni zástupci z řad občanů na základě svých schopností a zkušeností. Jejich zodpovědnost již byla větší, protože rozhodovali o některých důležitých otázkách týkajících se státu. Rozhodující slovo při řešení politických otázek a problémů ve správě obce měli archonti a stratégové, archontů i stratégů bylo po

deseti. Archonti rozhodovali o civilních záležitostech, a to hlavně v období míru, zatímco stratégové měli největší pravomoci v době válečného konfliktu. Stratégové mohli být voleni libovolně často, protože Řekové kladli velký důraz na schopnosti těch, kteří se v době válečných tažení osvědčili jako dobří velitelé armády nebo loďstva.

<https://www.akropolis.cz/content/periklovo-recko>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Starov%C4%9Bk%C3%A9_Ath%C3%A9ny

Práce s textem:

Rozhodni, které tvrzení je správné:

1) Za Perikla byla státním zřízením v Athénách demokracie.	ANO-NE
2) Demokracie ve starověkých Athénách byla stejná jako dnes.	ANO-NE
3) Ženy se mohly účastnit politického života.	ANO-NE
4) Plnoprávní občané tvořili tzv. lidový sněm.	ANO-NE
5) Lidový sněm se scházel pravidelně.	ANO-NE
6) Ostrakismus je tzv. střepinový soud.	ANO-NE
7) Ostrakismu se mohli účastnit jen členové lidového sněmu.	ANO-NE
8) Rada pěti set byla méně důležitá než lidový sněm.	ANO-NE
9) Rada pěti set nerozhodovala o žádných důležitých otázkách.	ANO-NE
10) Archonti rozhodovali v době míru.	ANO-NE
11) Archontů i stratégů bylo dohromady deset.	ANO-NE

Řešení:

1. ANO	10) ANO
2. NE	11) NE (bylo jich po deseti, tedy celkem 20)
3. NE	
4. ANO	
5. NE	
6. ANO	
7. ANO	
8. NE	
9. NE	

Napiš 3 věci, které se ti na athénské demokracii líbí a které nikoli.

Klady:

1.
2.
3.

Zápory:

1.
2.
3.

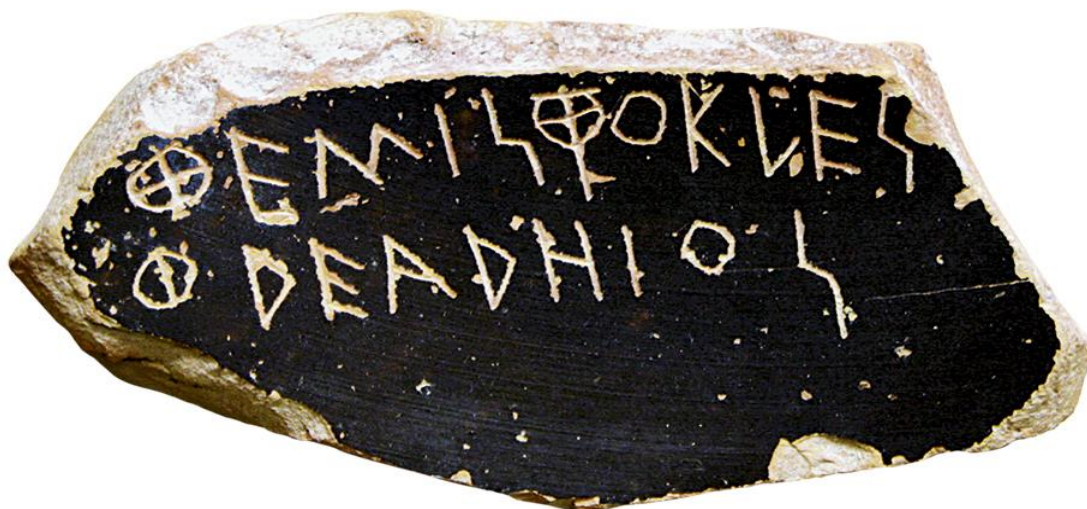
Řešení:

Klady

Žák může uvést například: přímá demokracie (o záležitostech rozhodovali přímo plnoprávní občané), ostrakismus (možnost se zbavit někoho nebezpečného a škodlivého), že při výběru do do rady pěti bylo hlavním kritériem zkušenosti a schopnosti občanů, hrdost na to, že jsou občani a směli žít v Athénách apod.

Zápory:

Žák může uvést například: že není pro všechny, vylučuje například ženy a přistěhovalce, že možnost stát se občanem měl pouze muž, který měl oba rodiče původem z Athén, že součástí společnosti byli i otroci nebo i ostrakismus, který může být využit k odstranění někoho nepohodlného nikoli škodlivého.

Obr. č. 4

<https://www.greece-is.com/ancient-democracies-better/themistocles-ostrakon/>

**Zhlédni krátké video <https://www.youtube.com/watch?v=7uWsF0bfzVs>
a odpověz na otázky:**

- 1) Jak se nazývá předmět na obrázku?
- 2) Ve kterém řeckém městském státě a při jakém aktu byl používán?
- 3) Kdo tento akt vymyslel?
- 4) Zkus zvážit pozitiva i negativa tohoto aktu. Našel jsi nějaké?
- 5) Zamysli se, zda je tento akt formou tzv. přímé nebo nepřímé demokracie?
- 6) Na předmětu je napsáno řecky jméno Themistoklés. Vzpomeneš si, v jaké historické události tato postava figurovala?
- 7) K čemu se v dnešní době používá pojem ostrakizovat ?

Řešení:

- 1) Ostrakon
- 2) Ve starověkých Athénách při ostrakismu nebo – li střepinovém soudu.
- 3) Kleisthénés
- 4) Pozitiva: možnost se zbavit někoho, kdo je pro společnost nebezpečný nebo škodlivý.
Negativa: možnost se domluvit a odstranit někoho nepohodlného nebo konkurenta.
- 5) Přímá demokracie – občané rozhodnou přímo nikoli prostřednictvím svých zástupců.
- 6) Velel loďstvu v bitvě u Salamíny, poslední bitvě řecko-perských válek.
- 7) Vyloučit jedince ze společnosti.

Starověké Athény jsou kolébkou demokracie. Zkus určit, které z následujících tvrzení platí i pro dnešní demokratické státy:

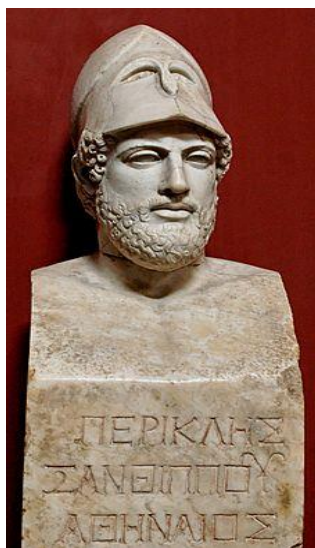
- 1) Rovnost lidí před zákonem
- 2) Občané, kteří nesouhlasí s vládou jsou vězněni.
- 3) Možnost říkat svobodně své názory
- 4) Lidé mohou být za svůj názor potrestáni vězením.
- 5) Ženy mohou volit.
- 6) Panovník o všem sám rozhoduje.
- 7) Lidé mohou svobodně volit své zástupce.
- 8) Je povoleno pouze jedno náboženství.
- 9) Lidé mají právo na spravedlivý soud.
- 10) Je zaručena svoboda tisku.
- 11) Lidé nesmějí cestovat.
- 12) Lidé mají právo na informace.
- 13) Ženy mají menší práva než muži.
- 14) Děti mohou ve volbách volit.
- 15) Menšiny jsou chráněny.

Řešení:

- 1) **Rovnost lidí před zákonem**
- 2) Občané, kteří nesouhlasí s vládou jsou vězněni.
- 3) **Možnost říkat svobodně své názory**
- 4) Lidé mohou být za svůj názor potrestáni vězením.
- 5) **Ženy mohou volit.**
- 6) Panovník o všem sám rozhoduje.
- 7) **Lidé mohou svobodně volit své zástupce.**
- 8) Je povoleno pouze jedno náboženství.
- 9) **Lidé mají právo na spravedlivý soud.**
- 10) **Je zaručena svoboda tisku.**
- 11) Lidé nesmějí cestovat.
- 12) **Lidé mají právo na informace.**
- 13) Ženy mají menší práva než muži.
- 14) Děti mohou ve volbách volit.
- 15) **Menšiny jsou chráněny.**

3.3 Perikles

Obr. č. 5

Není náhoda, že jedno z nejvýznamnějších období v řeckých dějinách, 5. st. př. n. l., bývá označováno jako Periklovo Řecko. Periklés patřil k nejvýznačnějším státníkům, kteří kdy stáli v čele Athén.

Byl synem vojevůdce Xantippa, jenž se nejvíce proslavil v řecko-perských válkách, a také sám Periklés proslul jako statečný voják. Již v mládí se mu dostalo vynikajícího vzdělání. Záhy byl zvolen stratégem (jeden z deseti velitelů athénské armády) a v této funkci setrval až do své smrti.

Postupně se stal dokonce prvním z nich, a tím i prvním mužem Athén, neboť jako vládce a výborný diplomat vynikal nad ostatními. Mezi jeho zásluhy patří i to, že dokázal oddálit vyhocení sporu mezi dvěma nejmočnějšími městskými státy Řecka, Athénami a Spartou, a umožnil tak Athénám, aby se mohly na hrozící válku lépe připravit. Historik Thúkydídés o něm píše, že vždy zakládal svou moc na vážnosti a moudrosti.

V okamžiku, kdy stanul v čele Athén, změnil Periklés svůj způsob života, neboť si uvědomoval zodpovědnost, která na něm spočívala. Vedl velmi příkladný život, a byl tak vzorem pro ostatní athénské občany. Nikdy nepořádal nákladné hostiny, jeho rodina nakupovala na trhu, stejně jako všichni ostatní. Většinu svého volného času věnoval politickým záležitostem a správě Athén, a pokud se někdy město dostalo do nesnází, byl ochoten poskytnout úrodu ze svých polí ve prospěch všech. Mimo jiné byl Periklés také výjimečným řečníkem. I přesto, že žil skromně, měl mnoho dobrých přátel, mezi něž patřil Anaxagorás, Sókratés, sochař Feidiás nebo dramatik Sofoklés.

Periklés měl na zřeteli rozvoj Athén, jež i jeho zásluhou vzkvétaly a rostly a za krátkou dobu se staly skutečným duchovním centrem celého Řecka. Ve městě vyrostlo mnoho nových staveb, z nichž nejdůležitější byly chrámy. Nejvíce zkrásněla Akropole – opevněné místo na nejvyšší bodě města. Byl zde postaven Parthenon – chrám zasvěcený patronce města, bohyni Athéně. Periklés nechal však zbudovat i hradby, divadlo a další veřejné budovy. Obrovské stavební úpravy města poskytly práci mnoha obyčejným lidem, což byl způsob, jakým se jim Periklés snažil pomáhat.

Po patnácti mírových letech Periklovy vlády se vyhrotil spor se Spartou a začala péloponéská válka. Periklés se pokoušel tomuto konfliktu zabránit, a když válka vypukla, snažil se alespoň vymyslet tu nejlepší strategii, která by přivedla Athény ke konečnému vítězství. Dva roky po začátku války však Periklés umírá stížen morem, který se v té době v Athénách rozšířil. Péloponéská válka byla pro Athény pohromou a po jejím skončení už nikdy nedosáhly slávy, kterou si dobyly za vlády Periklovy.

<https://www.akropolis.cz/content/periklovo-recko>

Práce s textem:

Rozhodni, které tvrzení je správné:

1. 6. století př.n.l. bývá označováno jako Periklovo Řecko.	ANO-NE
2. Otec Perikla se proslavil v řecko –perských válkách.	ANO-NE
3. Perikles nikdy nebyl vojákem.	ANO-NE
4. Perikles oddálil válku mezi Athénami a Spartou.	ANO-NE
5. Perikles byl vynikající diplomat.	ANO-NE
6. Perikles často pořádal nákladné hostiny.	ANO-NE
7. Mezi přátelé Perikla patřil Sokratés.	ANO-NE
8. Za Perikla Athény vzkvétaly.	ANO-NE
9. Válka mezi Athénami a Spartou se nazývá řecká válka.	ANO-NE
10. Perikles umírá na mor.	ANO-NE

Řešení:

- 1) NE
- 2) ANO
- 3) NE
- 4) ANO
- 5) ANO
- 6) NE
- 7) ANO
- 8) ANO
- 9) NE
- 10) ANO

Řeč Perikla nad padlými

Máme ústavu, která se nezhlíží v zákonech sousedů, ba spíše je vzorem pro jiné, než aby je napodobovala. Říká se mu demokracie, vláda lidu, protože se opírá o většinu, ne jen o několik málo jedinců. Před zákonem jsme si všichni rovni, pokud jde o osobní zájmy. Pokud však jde o společenský význam, má při vybírání pro veřejné úřady každý přednost podle toho, v čem vyniká, podle schopností, ne podle své příslušnosti k určité skupině. Ba ani chudoba a skromný původ nikomu nebrání dojít hodnosti, je-li schopen vykonat něco pro obec.

Ve vztahu ke společnosti žijeme svobodně a stejná svoboda panuje v každodenním vzájemném styku, kde neplatí žádné podezírání, kde se nehněváme na souseda, jestliže něco dělá podle své chuti, a nevyvoláváme mrzutosti, které sice nemusejí být škodlivé, vyhlížejí však nepříjemně. V soukromém životě se chováme jeden ke druhému bez vzájemného obtěžování a v životě veřejném nepřekračujeme zákony, především ze studu, posloucháme své spoluobčany, kteří právě zastávají úřady, a zákony, především ty, které byly dány na ochranu lidí, jimž bylo ukřivděno, a ty, které jsou sice nepsané, ale jejich porušení přináší podle obecného soudu hanbu. Poskytujeme duchu možnost nejrozmanitějšího oddychu po denním úsilí. Pořádáme rok co rok závody a slavnosti, zařizujeme se vkusně i v soukromí, takže radost z toho všeho den co den zahání smutnou náladu.

Díky velikosti naší obce proudí k nám z celého světa všechno. Okoušíme tedy a užíváme plodů ciziny stejně pohodlně jako těch, které se rodí u nás. Naše obec je otevřena všem.

I způsobem přípravy na válku se lišíme od svých nepřátel. Do svého města dovolujeme vstoupit komukoli a nestává se, že bychom někdy vyháněním cizinců někomu bránili v poučení nebo v podívání na něco, z čeho by nepřítel mohl mít prospěch, protože by to nebylo utajeno, neboť víc než na vojenské přípravy a úskoky spoléháme na odhodlanost k činům vyrůstajícím v našem srdci. Ve výchově se některé národy snaží dosáhnout mužnosti namáhavým cvičením hned od dětství, kdežto my trávíme život ve volnosti, a přesto nejsme o nic horší, když dojde k zápasu s rovnocenným soupeřem.

Milujeme umění, ale s pravou mírou. Milujeme vědění, ale bez újmy na mužnosti. Bohatství je pro nás spíše příležitostí k šlechtným skutkům než k chlubným slovům a co se chudoby týká, není k necti se k ní znát, ale spíš je k necti nevymanit se z ní

prací. Pečujeme jak o svůj dům, tak o svoji obec, a třebaže se každý věnuje jinému zaměstnání, docela dobře se vyzná ve veřejných věcech. Jsme snad jediní, kteří pokládáme toho, kdo se veřejných věcí straní, nejen za nečinného, ale za neužitečného. A jsme jediní, kteří o veřejných věcech společně správným způsobem rozhodujeme, nebo aspoň jednáme. Nemyslíme si totiž, že slovo činu škodí, ale naopak, že je škodlivé nedat se slovem poučit předtím, než se přikročí k činu. I pokud jde o ušlechtilost duše, chováme se opačně než většina lidí. Získáváme si totiž přátele ne tím, že bychom od nich přijímali úsluhy, ale tím, že jim je prokazujeme. Kdo prokázal laskavost, je jistější přítel - bude se snažit udržet si stálou náklonnost k obdarovanému vděčnost, na niž má právo. Dlužník je méně horlivý, protože ví, že se mu bude vše, čím oplatí šlechtnost, počítat ne za laskavost, ale za splátku na dluh. My jediní prokazujeme komukoliv služby beze strachu, ne z prospěchářské vypočítavosti, ale v důvěře ve svobodu.

Celá naše obec je školou Hellady. Každý náš občan je po mém soudu stejně způsobilý k rozmanitým oborům činnosti a schopný provádět je obratně a s půvabem. A že to není jen chlubné slovo pro tuto chvíli, nýbrž pravda a skutečnost, to dokazuje sama velikost naší obce, které jsme dosáhli právě pro tyto vlastnosti. Po svých obřích stopách a nikoli bez svědectví budeme sklízet obdiv u přítomných i budoucích." (Thukydides. Dějiny peloponéské války. Praha: Odeon, 1997. str. 121 - 125)

Přečti si text a zkus vypsát aspoň 7 věcí, které platí v demokratických státech i dnes:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Možnost řešení:

1. máme ústavu
2. rozhoduje většina nikoli pár jedinců
3. pro výkon funkce rozhodují schopnosti, nikoli příslušnost k nějaké skupině
4. rovnost před zákonem
5. chudoba nebrání možnosti něčeho v životě dosáhnout
4. můžeme žít svobodně
6. řídíme se zákony
7. můžeme si po práci oddechnout, věnovat se koníčkům
8. můžeme si vybrat, zda budeme používat věci vyrobené u nás nebo v cizině
9. nevyháníme cizince
10. možnost říkat své názory- slovo neškodí
11. přátele získáváme tak, že pomáháme lidem pomáháme....

3.4 Dopis malého Spart'ana

Je mi osm let, a tak již rok nežiji se svou rodinou, ale s ostatními chlapci ve vojenském oddíle. Mám štěstí, jsem zdravý a silný. U nás od narození o výchově dětí rozhoduje stát. Slabí a nemocní nemají právo přežít. Jsme vojenský stát, naši muži se z bitev vrací se štítem nebo na štítě.

Běhám, zápasím, házím diskem a kopím, jsem poslušný a oddaný státu, věnuji se hudbě, protože ta posiluje soudržnost kolektivu. Číst a psát umím, ale není to pro nás nejdůležitější, čímž se zcela odlišujeme od Athéňanů.

Vzorem jsou nám dospělí, účastníme se zasedání rady a sněmu, pokud se nás někdo na něco zeptá, odpovídáme jen stručně=lakonicky. Jak jinak. Vždyť žijeme na území krajiny Lakonie, hledejte ji v jihozápadní části Peloponéskeho poloostrova.

Až mi bude třicet let, založím vlastní rodinu. Má žena mi bude rodit zdravé děti. Spartské ženy jsou silné, protože cvičí společně s chlapci. O naší společnosti se mluví jako o rovné. Stát řídí rada starších, jsou to muži starší šedesáti let. Pokud válčíme, vládou dva králové, na ně dohlíží pět úředníků (eforů). Efoři jsou členové urozených rodin.

Sparta využívá své polohy v úrodné oblasti, daří se našemu zemědělství zároveň jsme soběstační i díky nalezišti železné rudy. Žijeme v dobrovolné izolaci, uzavíráme se před okolním světem. Nedůvěřujeme cizincům, pokud je pustíme do města, podléhají neustále státní kontrole.

Těším se až vyrazím do své první bitvy, budu součástí oddílu, ten nejmenší tvoří patnáct mužů. Ti se společně stravují a spí v jenom stanu. Jako těžkooděnci budu ozbrojen dlouhým kopím, mečem a okrouhlým štítem. Před ránou nepříteli mě chrání přilba, pancíř a náholenice. Spartský bojovník vzbuzuje respekt..

<https://www.zsakucery.cz/wp-content/uploads/6.ro%C4%8Dn%C3%ADk-D%C4%9Bjepis-Antika-%C5%98ecko-2.pdf> (str. 28)

Přečti se text a zkus odpovědět na otázky:

Otázky:

- 1) Od kolika let jsou spartští chlapci vychovááni ve vojenských táborech?
- 2) Co znamená, když se má Sparťan vrátit domů z bitvy „ se štítem nebo na štítě“?
- 3) Bylo pro Sparťany důležité umět číst a psát?
- 4) Co znamená, když někdo odpoví lakonicky?
- 5) Kdo vládne v době války?
- 6) Jaký vztah mají Sparťané k cizincům?
- 7) Co znamená, když o někom řekneme, že měl tzv. Spartanskou výchovu?
- 8) Zamysli se a řekni, proč má pražský fotbalový klub jméno Sparta. Co tím chce vyjádřit?

Řešení:

- 1) Od 7 let
- 2) Se štítem= jako vítěz, na štítě = jako padlý
- 3) Ne, důležitější byla tělesná zdatnost
- 4) Stručně
- 5) Dva králové, na ně dohlíží pět úředníků (eforů)
- 6) Nedůvěřivý, kontrolují je
- 7) Že má tvrdou výchovu
- 8) Že jsou to zdatní bojovníci vzbuzující respekt
- 9)

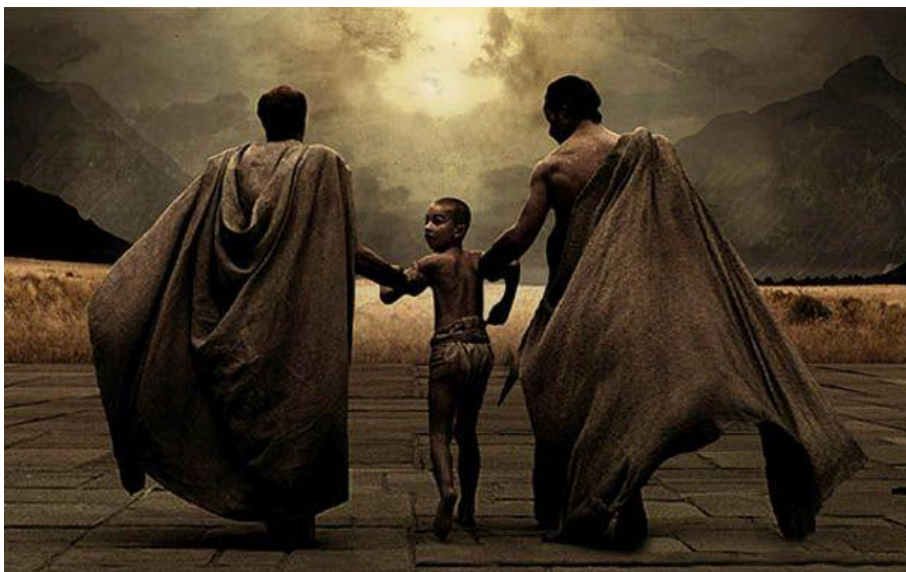
Zamysli se: Chtěl by ses narodit ve Spartě? Svoji odpověď zdůvodni

Možnost řešení:

Ano, chtěl: chtěl bych být statečný a odvážný bojovník, který se ničeho nebojí a vzbuzuje respekt, že se nemusí moc učit...

Ne, nechtěl: příliš tvrdá výchova, brzká odloučenost od rodiny, nedostatek vzdělání, uzavřenost před světem, přístup ke slabým a nemocným apod...

Práce s obrázkem

Obr. č. 6

Prohlédni si obrázek a zkus odpovědět na otázky:

- 1) Jaká situace je vykreslena na obrázku.
- 2) Ve kterém řeckém městském státě se tomu dělo?
- 3) Kolik je chlapci let?
- 4) Kam chlapce muži odvádějí?
- 5) Co tam bude muset podstupovat a proč? Co bylo cílem?
- 6) Za kým se asi chlapec otáčí? S kým se asi před chvílí loučil?

Řešení:

- 1) Spartští vojáci odvádějí chlapce od rodiny do vojenského tábora.
- 2) Ve starověké Spartě
- 3) 7let
- 4) Do vojenského tábora
- 5) Tvrdý výcvik: tělesná cvičení, bití, hlad, strádání. Cílem je vychovat dokonalého vojáka.
- 6) Za svou matkou

3.5 Otroctví ve starověkém Řecku

Součástí řecké společnosti byli otroci. Řečtí otrokáři dávali přednost zahraničním otrokům – nemohli totiž tak lehce uniknout pro neznalost jazyka. Hlavním zdrojem otroků byly války a váleční zajatci. Řecký filosof Aristoteles považuje otrocké uspořádání společnosti za jediné možné. Jsou totiž práce (manuální) pro jejichž výkon je ruka hrdého řeckého občana příliš vznešená. Otrocké práce využívalo především v dolech. Řekové používali pro otroka výraz „andropos“ tedy člověk s tlapami, čímž se zřejmě vyjadřovalo pohrdání otrokem, který je dáván na úroveň zvířete. Pán mohl otroka kdykoli propustit. Mnozí otroci také dostávali plat. Ve starověkých Athénách nesměl pán svého otroka zabít. Pokud to udělal, čekal jej soud. Když někdo usmrtil cizího otroka, bylo to chápáno jako neúmyslné zabití. V Řecku existovalo i dlužní otroctví – svobodný občan se mohl stát otrokem, pokud nebyl schopen splácet své dluhy. Bylo zrušeno Solonem. Ve Spartě byli vůči otrokům nemírně brutální. Otroků zde bylo velké množství, takže panoval všeobecný strach z otrockých povstání. Tento strach byl tak silný, že vedl ke vzniku nechvalně známých krypteí – příležitostných honů na otroky, kteří byli přitom zabíjeni.

<https://slideplayer.cz/slide/13230535/>

Přečti si text a rozhodni, který výrok vyplývá z textu a který nikoliv:

- 1) Řečtí otrokáři dávali přednost otrokům z jiných zemí, protože neznalost jazyka jim ztěžovala útek na svobodu.
- 2) Aristoteles odmítal otrocké uspořádání společnosti, považoval je za nedůstojné.
- 3) Řecký výraz andropos pro otroka byl výrazem pohrdání.
- 4) Nebylo možné, aby otrok ve starověkém Řecku dostával za svoji práci plat.
- 5) V Athénách nebylo možné, aby pán svého otroka beztrestně zabil.
- 6) Sparťané byli k otrokům velmi brutální proto, že jich bylo velké množství a báli se jejich povstání.

Řešení:

1) Ano

2) Ne

3) Ano

4) Ne

5) Ano

6) Ano

3.6 Athény a Sparta

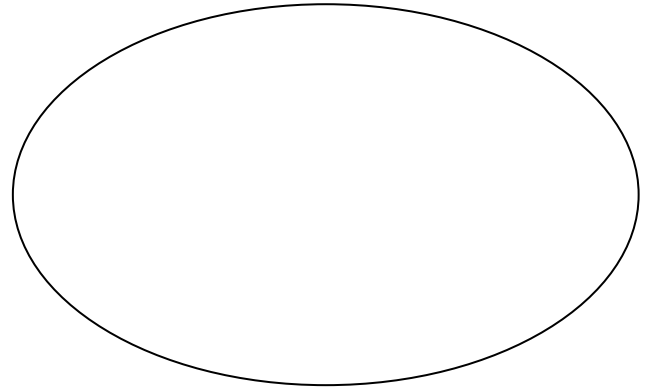
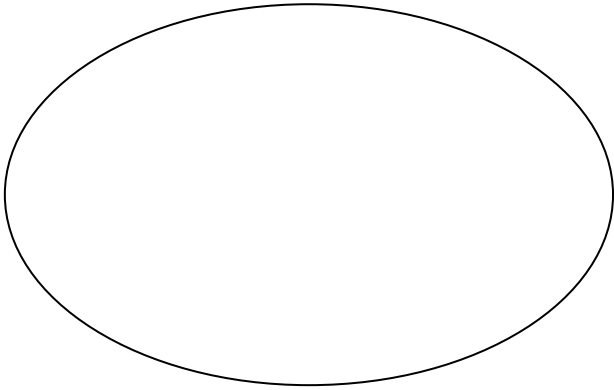
Rozhodni, který pojem či výrok patří k Athénám a který ke Spartě, dva pojmy jsou pak společné pro oba státy, čísla pojmů pak napiš do jednotlivých bublin:

Pozn.: Tuto aktivitu lze provést i tak, že učitel vytiskne na papír a následně rozstříhá tak, aby na jednom papírku byl jeden pojem. Každý žák dostane jeden pojem s papírkem a následně ve třídě vytvoří dvě skupiny Athény a Sparta, mezi nimi pak budou stát dva žáci, kteří mají papírek s pojmem, který se vztahuje pro oba státy.

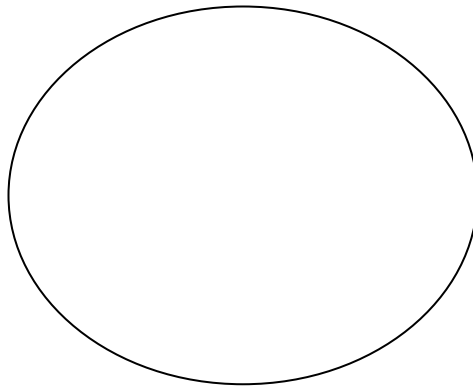
- 1) Chlapci byli od 7 let vychovávaní ve vojenských táborech.
- 2) Kalokaghátia
- 3) Demokracie
- 4) Rada starých
- 5) Solon
- 6) Peloponéský poloostrov
- 7) Archonti
- 8) Otroctví
- 9) Maximálně znalost čtení a psaní
- 10) Heiloti
- 11) Od 16 let se nejnadanější žáci připravovali na politickou kariéru.
- 12) Uzavření před světem
- 13) Ostrakismus
- 14) Král Leonidas
- 15) Po narození bylo dítě zkontrolováno, zda je dostatečně silné a životaschopné.
- 16) Lakedaimon
- 17) Attika
- 18) Cílem výchovy je dokonalý voják
- 19) Rozvíjela se kultura
- 20) Vojenský stát
- 21) Perikles
- 22) Největší ctí bylo sloužit ve vojsku
- 23) Polis

SPARTA

ATHÉNY

ATHÉNY + SPARTA

Řešení:

- 1) Chlapci byli od 7 let vychovávaní ve vojenských táborech. SPARTA
- 2) Kalokaghátia ATHÉNY
- 3) Demokracie ATHÉNY
- 4) Rada starých SPARTA
- 5) Solon ATHÉNY
- 6) Peloponéský poloostrov SPARTA
- 7) Archonti ATHÉNY
- 8) Otroctví ATHÉNY+SPARTA
- 9) Maximálně znalost čtení a psaní SPARTA
- 10) Heiloti SPARTA
- 11) Od 16 let se nejnadanější žáci připravovali na politickou kariéru. ATHÉNY
- 12) Uzavření před světem SPARTA
- 13) Ostrakismus ATHÉNY
- 14) Král Leonidas ATHÉNY
- 15) Po narození bylo dítě zkontrolováno, zda je dostatečně silné a životaschopné.
SPARTA
- 16) Lakedaimon SPARTA
- 17) Attika ATHÉNY
- 18) Cílem výchovy je dokonalý voják SPARTA
- 19) Rozvíjela se kultura ATHÉNY
- 20) Vojenský stát SPARTA
- 21) Perikles ATHÉNY
- 22) Největší ctí bylo sloužit ve vojsku SPARTA
- 23) Polis ATHÉNY

Napiš krátké pojednání, ve kterém městském státě bys chtěl raději žít a proč?

Možnosti řešení:

Athény: protože je tam demokracie, všestranný rozvoj, ostrakismus, důraz na vzdělání apod.

Sparta: protože je tam důraz na tělesnou zdatnost, výchovu dokonalého vojáka, vzdělání není důležité apod.

4. Zdroje:

ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7

GAVORA, Peter. Žiak a text. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. ISBN 80-08-00333

HELUS, Zdeněk, PAVELKOVÁ Isabella. Vedení žáků ke vzdělávací autoregulaci a humanizaci školy. Pedagogika, 1992, roč. 42, č. 2. s 204

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. Školní didaktika [Kalhous, Portál, 2002]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X

LABISCHOVÁ, Denisa. GRACOVÁ, Blažena. Příručka ke studiu didaktiky dějepisu. Ostrava: Filozofická fakulta ostravské univerzity, 2010. ISBN: 978-807368-584-3.

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil, Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315- 039-05

SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika. vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821

ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Praha : Grada, 2012. ISBN: 978-80-247-4100-0

Thukydides. Dějiny peloponéské války. Praha: Odeon, 1997. str. 121 - 125

http://intranet.gymroznov.cz/webdl/opvk/4MZ%20-%206.sada%20-%20D%20-%20Starov%C4%9Bk/pdf/VY_32_INOVACE_D1r0210.pdf

<https://www.memento-historia.cz/clanek/65/vznik-a-pocatky-demokracie-v-antickem-recko>

<https://www.akropolis.cz/content/periklovo-recko>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Starov%C4%9Bk%C3%A9_Ath%C3%A9n

<https://www.zsakucery.cz/wp-content/uploads/6.ro%C4%8Dn%C3%ADk-D%C4%9Bjepis-Antika-%C5%98ecko-2.pdf> (str. 28)

<https://slideplayer.cz/slide/13230535/>

Obr.č. 1 DĚJEPIS 6. Pravěk a starověk. Pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia, str. 31 (tabulka)

Obr.č. 2 https://www.etaktik.cz/download/reseni/trd_hd6.pdf str. 24 (tabulka)

Obr. č. 3 <https://epochaplus.cz/jak-staroveke-recko-zmenilo-svet/> (starověké Athény)

Obr. č. 4 <https://www.greece-is.com/ancient-democracies-better/themistocles-ostrakon/> (ostrakon)

Obr. č. 5 <https://cs.wikipedia.org/wiki/Perikl%C3%A9s> (Perikles)

Obr. č. 6 <https://refresher.cz/30390-Sparta-Mestsky-stat-znamy-vychovou-svych-elitnich-bojovniku-kteri-jsou-dodnes-synonymem-neporazitelnosti-a-nebojacnosti> (chlapec ve starověké Spartě)
<https://www.youtube.com/watch?v=7uWsF0bfzVs> (Co je Ostrakismus?)